

Bože słowo za nas

Bojosć teho Knjeza je spočatk mudrosće

Ps. 111,10

Pokutny dzeń njeje swjaty dzeń kaž hody, jutry abo swjaty, kiž so załožuju na skutki Boha nam čłowjekam k spomóženju. Tam je so wot Boha sem něšto stało nam čłowjekam k wumóženju. Na pokutnym dnju pak ma so něšto stać wot nassem. Najprjedy chce pokutny dzeń, zo cyle sprawnje wiđimy, hdže stejimy, a zo potom po cyle wěsće nuznym zawróće wěmy, hdže pónđzemy. Při tym bórže pytnjemy, hdyž so sprawnje přepruwujemy, zo dyrbymy so někak přeměnić. Za nas, kiž džensa pod Božim słowom stejimy, je pokutny dzeń znutřkowne přewobroćenje, znutřkowne zawróćenje. My pak sebi ničo wažnišo njeprějemy hač to jene, zo bychy čłowjekoj we wótcnym kraju w nawječornym kaž w narańšim, w cyrkwi a zwonka cyrkwe, w rozkorje a w nuzy, haj zo bychy čłowjekoj, kiž su přeco zaso nawuknyć dyrbjeli, na druhich a nowych postučač, kiž su tak zakład žiwjenja zhubili, haj, zo bychy tola tući wěry a kruty zakład namakali. Njeprosymy pak tež wo ničo nutrnišo hač wo to, zo by so tola cyły swět, kiž nałožuje přeco zaso bjezwobhladniwje jenož namóc a zaso namóc, raz dopomnił a namotwjace słowo džensnišeho dnja słyšał. Nam, našemu ludej, cyłemu swětej bu džensa w chutnej hodzinje prajene: „Bojosć teho Knjeza je spočatk mudrosće.“

Wobkedźbujemy tola sprawnje, hdže stejimy, hdže cyły swět stej! Měnimy tola wšitcy, zo smy jara mudri a wustojni. Haj, na swěće so mudrosć jara wysoko waži. Čłowjek da sebi něštožkuli lubić a prajić, bjeztotoho zo so rozhorí. Hdyž pak něchtó na mudrosći druhého dwěluje, roznjemdri so čłowjek. Hłupy njecha ničo być.

Kak pak bu čłowjek mudry? Mudrosć je wšak přinarodžena wěc. W šuli hodži so mudrosć spěchować. Najbóle pak přiběra mudrosć w žiwjenju a přez nazhonjenja žiwjenja. Žiwjenja mudrosć je bohatstwo, wo kotrež so každy někak prócuje. Ale kak měni tola Pawo? „Hdyž su so za mudrych měli, su blazni sčinjeni.“ „Mudri blazni“ su wšitcy, kiž slepi spočatk mudrosće wobědu, kiž maja hlowny dyk mudrosće za pódłansku wěc, kiž jadro mudrosće začisnu, kiž potajkim spóznač njechaja, zo Bóh je a zo maja so Boha bojeć.

Hdže stejimy? Smy znajmjenša bohabojazni, to rěka pobožni? Ale to hišće njedosa ha. Bojosć teho Knjeza žada wjace. Wězo, njetrjebamy nastroženi před Bohom jako tym strašnym Bohom čěkač. Ně, so Boha bojeć rěka, přeco z tym ličić, zo mamy jónu před Božim sudny stołstupić. So Boha bojeć rěka, porjadnje so za Božej wolu prašeć a so prócować, ju spjelnić. Hdže stejimy? Njejsmy tola jara winowaci, dokelž samowólni swoje puće pytamy, dokelž wótcny dom wopušćujemy a měnimy, w swěće je rjenje potom, hdyž na Božu wolu a jeho přiřučjenja kedźbować njetrjebamy, hdyž wjace džěći być njetrjebamy, kiž maja posuchać. Njejsmy jara winowaci, dokelž přećiwo Božim wjedzenjam a dopušćenjam wustupujemy, kiž su nam njeprjihódne a njezaplanowane. Hdže stej swět? Njeměni swět, zo je bojosć teho Knjeza wulka hluposć, wot kotrejež ma so čłowstwo přez wujasnjenja wuswobodzić. Nima swět tajkich, kiž so Boha boja, za zezadkarskich, za z bludom zajatych a za njewědomych? A tola so swět žalostnje zaliči, hdyž to hlowne wšje mudrosće zaslepjeny

wobeńdže, zo mamy mjenujcy so Boha bojeć.

Mamy wšu přičinu k prawej pokuće, k znutřkownemu zawróćenju, nas dla a swěta dla. Hdže stejimy, to smy sebi tola někak přemyslili. Nětko pak: „Hdže pónđzemy?“ „Bojosć teho Knjeza je spočatk mudrosće.“ Z tym namaka hluposć kónč. Hluposć, Boha zabyć, a bojosć, Boha wopušćić, nas dowjedže k najhóršemu kóncej, kiž móžemy sej myslić. Poslušamy pak na hłós Chrysta: „Činće pokutu a wěrcé ewangelijej“, potom namaka hluposć tola z časom dobry kónč. Wot wobroće so wot zdalenosće Boha, kotruž sće samowólni pytałi, a zakorjenće so ze swojej dowěru w ewangeliju! To je naš puć. Ewangelij njeje žana wučba, ewangelij je wulki Boží skutk, zo je Bóh swój wulki wopor za nas přiřał, zo žaneho začisnyč njecha, kiž w Božej hnadže w Chrystusu jenički tróšt pyta za žiwjenje a wumrěće. To je so raz stało. A to so přeco zaso stawa, hdžež jedyn abo tež cyły lud za křižom přima a jón dźerži jako jeničku, ale tež jako wěstu nadžiju. Wostajmy křiž wosrjedź stej, potom je nam Bóh Chrysta dla měr a wjesolość, tróšt a zesyljenje, zmužitosć a žiwjenje!

Hdže pónđzemy? Přez znutřkowny přewrót doprědka, horje, k Njemu. Přez pokuću k hnadže!

Bojosć teho Knjeza wostanje mudrosće spočatk! Wirth

Knjeni Marta Mrózowa, 82lětna, je taflu rowneho pomnika za swoju přichodnu mać pódla pomnika za swojeho mandžel-skeho stajita

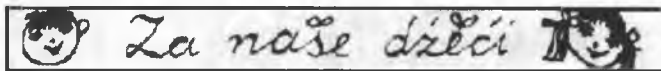

W Trjebinjce na kěrchowje stej hišće jenički rowny pomnik ze serbskim napisom. Dže wo row Hanza Janda, narodženeho 14. nowembra 1924, zemréteho 27. oktobra 1933. Na zadnej stronje pomnika je zadypane hrono

Foto: E. Bigonowa

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Z Čorneho Chołmca. Wón-dano dyrbeješ spěšny čah, kotryž při pódndnu w^{3/4} 12 hodžin do Wojerec přiřědže, před tudomnišim zastanišćom zastać, dokelž bě znamjo „zastać!“ woznamjace, wutyknjene. Njewědžo, što ma to rěkač, na lokomotiwje wospjet zahwizdachu. Dokelž njedziwajcy toho wšo změrom wosta a ničo z wothladowarjoweje chěžki njestupi, poslaču z čaha jedneho muža, zo by hladał, hač su wothladar a jeho ludžo nahle wumrěli abo hač su jich zabili. Na zbožo su so njetrjebawši bojeli, přetož wothladar a jeho džělačer jenož w stódkim spanju ležeštaj. Wotućenje je za njeju pječa chětro njelube było, wosebje dokelž so z čahom direktor železnicy sobu wježeše, kotryž je pječa při tej składnosći swój kłobuk zhubił. Čah ze zapoždženjom do Wojerec přiřědže. SN, 17. now, 1894

Štóż chce swjaty Měrcin być ...

„Džensa“, tak započła knjeni Pawlowa hodžinu nabožiny, „chcemy rěčec woswjatym Měrcinje. Štō wě, što je wón činiť? Tobiaso, ty snadž?“

Tobias njetrjebaše dołho přemyslować: „To bě tajki knjez, tón je po kraju jěchał. Tam je wón prošerja zetkał, a tomu bě jara zyma. Tak je tón swjaty Měrcin swój kabat wzał, jón srjědža roztorhał a prošerjej počojcu wotedał.“

„To pak njebě mudrje“, zawoła Michał.

„A čehodla nic, Michale? To dyrbiš nam rozjasnić“, napominaše naše knjeni Pawlowa.

„Nó haj“, Michał mjenješe, „to je tola jasnje: Kóždy měješe potom jenož hišće jedyn rukaw, a potom bě woběmaj zyma, swjatemu Měrcinje a prošerjej.“

„Tak pak to njebě“, wotmołwi knjeni Pawlowa. „W dawnym času mjenujcy, hdyž je so tutón podawk stał, kabaty žane rukawy njemějachu. Kabaty běchu jenož wulki kruch płata, a tón móže so roztríhać. Ja bych

chcyla, zo bychmy tež tak činili, kaž swjaty Měrcin.“

Džěci wustróžane na knjeni Pawlowu hladachu. „Ow, to pak by naša mać swariła“, Michał zawoła.

Knjeni Pawlowa so směješe: „Njeměnju tola, zo dyrbišc swoje kabaty roztríhać. Stawizna wo swjatym Měrcinje nam tola jenož praji, zo dyrbimy chudym něšto wotedać.“

Wona powědaše wo Rumunskéj a kak chudži tam ludžo su. „Awto z našeje wosady tam pojedže. Njebychmy mohli něšto sobu dać?“

Za to běchu wšitcy. Kóždy měješe něšto, štóż chce sobu dać: hrajki, drasty, zešiwki, pisaki, šokoladu ...

Přichodny tydzień wotjědže awto počne nakładowane z pakčikami. Knjeni Pawlowa so wjeseleše: „Telko swjatych Měrcinow mam w nabožinje!“

„A ja sym samo baseń na to pisał“, rjekny Tobias a hnydom ju přednjese:

„Štóż chce swjaty Měrcin być, dyrbi něšto rozdarić, hrajki, drasty, pjenjezy chudym ludžom na swěće.“

T.M.

Štō je tebi za přecelstwo wažne?

Jakubej (7) z Budyšina su za dobre přecelstwo scěhowace kajkosće wažne:

- mjezsobna dowěra
- přecelny być
- mjezsobne wodaće
- pomocliwy być
- zhromadnje džělić.

Myslu sej, zo je Jakub derje přemyslował a prawe kajkosće wupytał, kiž dobre přecelstwo wučinja. (G.G.)

Jan Awgust Zoba 29.10.1869 – 7.1.1911

Spominanje na swjeho džěda

Znał swjeho džěda njejsym. Powědał je naš nan, serbski wučer Měrcin Zoba (24.01.1901 - 3.5.1987) hdys a hdys wo nim. W pomjatkum mam tohorunja tři fotografije, na kotrychž je naš džěd zwobraznjeny a kotraž jeho wosobinu, móže być, najlěpje charakterizuju.

Přenja, kotruž pomnju, je snano ta najrjeńša. Na njej wídzimy nimo džěda našu wowku

a mojej čěce Leńku a Hilžu w džěcacej starobje. Žónske su zdrasćene w serbskej drasće ewangelskich Serbowkow Bukečanskeje wosady. Džěd za nimi steji w jednorej drasće, možno, zo je serbski ratar na počatku tutoho lěttotka tajki zdrasćeny był.

Přichodna fotografija pokazuje džěda w čemnym wobleku, wosobneho zdrasćeného, zapóslanca w Drježdžanach.

Wuchowana bu dalša fotografija, a to wo zakónčenju wobnowjenja wěže Bukečanskeje cyrkwyje w léce 1901. Mjez druhim je

tam na wobrazu wídzec naš džěd – w Serbach wažena wosobina.

W januarskim čisle „Pomhaj Bóh“ lěta 1986 je naš nan podał pod napisom „Spominanje na wědomnych a zaslužnych Serbow Bukečanskeje wosady“ najwažniše fakty ze žiwjenja našeho „Čornjowskeho džěda“. Dalokož wěm, móžu to tam napisane tróšku rozšěrić.

Z cyrkwinskih knihow je mi znate, zo Zobic swójba, přjedy hač je so džěd 1869 narodžił, hižo dołho we Kołazy sydleše. Ródný dom je džensa hišće jako Awgusta Boellingec burski statok znaty. Zobic mjeno so z Kołazy zhubi, dokelž je džědowa sotra doma herbstwo nastupiła.

Wotrostł je džěd na burskim statoku we w tehdomišim času – štō móže sebi to džensa hišće předstajić – dospołnje serbskej Kołazy a z tym nawuknył powołanje ratarja.

Z toho wuroscena zwjazanosć k serbskemu burstwu zwurazni scěhowaca sada (z nastawka našeho nana),

Cituju PB 1/86: „Mój nan, młody bur, bu jako zapóslanc do sakskeho sejma woleny. Tam je za serbske burske zajimy mužnje wustupował ...“

Njewšědnje tehdy za wjesneho burskeho hólca, zo wopyta gymnazij. Zawěsće běše tute wukubłowanje jemu we swojim prócowanju za serbstwo a serbske burstwo spomóžne.

„Ženił je so do Čornjowa na Wicazec-Wroblec kubło.“ (PB 1/86) Čornjow bu z mjenom džěda w zjawnosći bóle znaty hač Kołaza, jeho ródná wjes.

Swojim sydom džědom běše, dalokož mi znate, kruty kublar. Móžu sebi předstajić, zo hladajo na jeho džěto jako zapóslanc a na prócowanje za serbske naležnosće swójba a ratarstwo dyrbještej často bjez njeho wuńć.

Za serbstwo so jara horješe. Přeprosoy Jakuba Barta-Čišinskeho na serbske zarjadowanje do Bukec, štóż tehdom mjez ewangelskimi Serbami bjez kritiki njeběše („Štō tón Zoba tu z tym podjanskim popom chce ...“, načasny citat, wuprajny tehdom wot jednoho Bukečana, mi džensa njerozumne.) Jako Čišinskeho přeprosoy, pisaše jemu „... zo su Serbja wokoło Bukec trochu liwcy ...“

Zda so mi, zo měješe ze wšěch džěci k najstaršej džowce najbliše počahi. Wěm, zo smědžeše wona džěda husto přewodźec na serbske zarjadowanja. Jej pisajo, jako běše na wukubłanju w Bu-

dyšinje, wobzarowaše wón w hnujacych słowach (wězo serbsce), zo bě wona jemu němski list pisała.

Njelutowaše tež ze zjawnymi kritiskimi słowami, zo njebě tehdom młody Bukečanski farar Mjerwa, pozdžišo přeni serbski superintendent, namakał serbsku holcu jako mandželsku.

Naš džěd ma jako prócowar za naležnosće Serbow krute městno w stawiznach serbskeho hibanja na počatku lěttotka. Dopokaz za to mi běše, jako moj wučer stawiznow, Achim Brančač, napisa mjeno našeho džěda w jednym rjedže z druhimi prócowarjemi-załožerjemi Domo-winy na taflu.

Skónčić chcū, kaž mój nan rozprawješe (PB 1/86): „Awgust Zoba młody zemrě (7.1.1911). Přezahe za swójbu ze sydom džěćimi a za přecelow z cyleje Hor-njeje Łužicy.“

*Moje zacišće a nalady
k jubilejej:*

375 lět cyrkej swj. Michała w Budyšinje

Přeprošenje k jubilejej přin-dže w nalěcu. 375 lět? Wědzach, zo je cyrkej starša, z předreformaciskeho časa. Haj, rěkaše, wosada budže 375 lět. Ach tak. Nimo toho, myslach sej jako farar woběju partnerskej wosadow Berka a Elvershausen (pola Göttingena/Delnja Sakska), mó-

že mi kóžda skladnosć prawa być, zo bych zaso raz přećelow pola swj. Michała wopytał.

Z dwěmaj awtomaj wotjědźechmy pjatk, 9. septembra: Jězba trajesešydom resp. wosom hodzin za 380 km! Wjele wokoloćow, wjele twarnišćow, wjele zatykaných dróhow. Mjercace to za pućowacych, rjenje za kraj – rěka džě, tuso wjele twari, porjedža, wobnowja, modernizuje. Džělo za mnohich ... bohužel nic za wšitkich. Wječor dothe rozmołwy – a sobotu rjany wulět hromadze z hosćićelemi do Blótow. Deščik při jězbje po groblach njemyleše dobru naladu. A potom: jubilejny džen!

W 10.00 hodž. kemše. Cyrkej je poľna. Swjatočne zaćehnjenje. Zwony zwonja, na byrglach so hraje. Raz wídeć, što přídže. Třo starši duchowni agěruja we woľtarnišću (myslach sej, zo wosada jubilej woswjeći): krajny biskop Volker Kref (jeho znaju hišće jako Budyskeho superintendenta), farar Duntsch (načolnik fary swj. Michała) a mój přećel Siegfried Albert (serbski superintendent a farar při swj. Michale). Liturgija skutkuje na mnje jara kruta, nimale zastarska: samo modlitwy – z prastarymi formulacijemi spěwane – hdy sym to naposledk dožiwiť? Postrowjenje na spočatku – poprawom agendarisce njeředwidžane – naspomi powšitkownje tež „hosći z bliska a daloka“. Smy my jako ći „zdaleka“ měnjeni?

Siegfried smě dvě čitani džeržeć. Hewak ničo. Při tym přídže mi do myslow, zo je wón jubilejny datum wuslědžił, zo je wón prajił, tón měli swjećić, a zo je wón partnerskej wosadze přeprosyl. Ničo wotym njejeslyšeć.

Nětk pak Volker Kref z předowanjom! Sym wćipny. Na spočatku „zwonka připowědanja“ wosobinske přispomnjenje wo času jako superintendent w Budysinje, „na kotryž moja žena a ja sorady dopominataj“. Rjenje! Potom předowanske hrono a wuložowanje: Jedyn njech njese druhého wobćežnosć, tak wy Chrystusowy zakon dopjelniće (Gal. 6,2). Doraz wón kładze na: my smy pod druhim zakonjom nastupili kaž swět. Žiwjenje z wěry ... w duchu Jezusa Chrystusa ... duchej wotpowědne žiwjenje. Teologisce fundowane, zajimawje formulowane. A: „Njeh křesćenjo we wšěch stronach (słyšu jenož ja lochke naraženje na C při CDU?) přez naranske hranicy won při

njesenju wobćežnosćow sobu skutkuja!“ Rjenje by było, su moje mysle.

Skónčnje wozjewjenja z fararjom Duntschom. Zwučene powěsće: Kolekta: za wosadu (bych doma tež tak činił). A: „Přizamknje so hra Młodeje wosady.“ Kajka hra? so prašam. Nimam zdaća. Tež žane wujasnjenje. Potom pak tola: nadobo młody hlós, žona. Z wjele elanom, samo z radosću wujasni wona dalši program swjedženja. Jasne, krátke sady. Wšitcy rozumja. Škřicka nadžije za cyte zarjadowanje (a wěsće tež za wosadu) tuta nowa kantorka z mjenom B. Neumann, zwěsću ja.

Skónčnje zohnowanje, byrgle. Kónc. Mnozy tloča so k wuchodej. Biskop rozzohnuje so z ruku. Wón dyrbi hnydom wotjěć ... Někotři wostanu. Šćěhuje připowědžena hra młodžinskeje skupiny. Wěsta rěčana moteta wo „zhubjenym synje“. Tekst so wobknježi. Pohiby su zlutiwe. Přeswědčacy koncept předstajenja. Někotři nječinja to přeni króć. K wobsahej schadžaja mi prašenja. Wotwobroćenje wot Boha so njetematizuje, město toho wuzběhuja so strachi wulkoměsta. Maš začuće, hdy by syn jenož na wsy wostał, by wšitko derje što. Wjes abo maľoměsto njejestej pak principielnje hinaše: Tež wonej trjebatej přiwobroćenje k Bohu. Při slědowacej rozmołwy z hrajerjemi a wjednicu skupiny na to nawjazuju. Wuměnimy sej adresy. Snano móžeja so młodostni z našeju wosadow a wot swj. Michała přichodne lěto w Hamburgu na cyrkwiskim dnju zetkać! Tutón termin Budyscy (hišće) njeznajachu: 14. do 18. junija 1995.

Nětk pak spěšnje raz won. Mjez faru a cyrkwy předawaja koľbaski, napoje, kofej a tykanc. Wšo je derje organizowane, bjez problemow je tež poslužba. Wo to postaraja so tři firmy.

Mnozy bjesaduja. Ach, wysće tež tu. Rjenje. Njehamy po tym ... Rozmołwy, zetkanja, wuměnenja. Dobra nalada. Nic rozwołna abo zahorjena, to nic. Ale ćlowjeska, zwjazowaca, jednorje luba.

Nětk pak zaso do cyrkwyje. Hać do jednej, hdyž – kaž wozjewjene – swjedženska narěč wo stawiznach wosady so započnje, je „zjawne spěwanje. Wjesoła kantorka pohnuwa přítomnych do sobuspěwanja. To je wjesele, wulkotnje!

Potom stawizniški přednošk. Siegfried Albert da zawod. Ja

dyrbju přítomnych postrowić. To radlubje činju. Přednjesu někotre začišće. Přēju wosadze wjele zboža a zohnowanja k jubileje.

Nětk knjez dr. Mirtschin. Wjele lisćinow a dokumentow je wón wuhódnóčil. Cyrkej bě hižo doľho natwarjena: džakna cyrkej; jónu za lěto kemše. Skónčnje založenje wosady – na pohonjowanje měščanskeje rady – w l. 1619: Wosada a cyrkej jenož za ewangelskich Serbow, kotřiž dyrbjachu do serbskeje katolskeje cyrkwy abo do němskeje ewangelskeje cyrkwy chodzić. Skónčnje wjesołe poselstwo w maćeršćinje a swojsku ewangelsku wosadu: swj. Michała w Budysinje. Džens je waha trochu přestórčena, abo? (Wo tym so njerěči.) Jara dobra běše ideja, přednošk wjacokróć z cyrkwin-

skohudžbnymi přinoškami přetorhnyć.

Potom hnydom kofejpiće w Siegfriedowym bydlenju, někotři z nas dyrbja domoj wotjěć. Nadžijomnje nic zaso wosom hodzin. Dobru jězbu!

„Zbytk“ wostanje hišće do pónđzele ranja. Na dundanju po měsće přeswědčimy so wo hoberskim twarskim postupu. Zdobom so wujasni, kelko ma so hišće činić. Skónčnje hišće zhromadna wječor w serbskim hoscencu – hdže da hewak? – a pónđzelu rano domoj: jenož šěsć hodžinow.

Wutrobny džak, zo mózachmy so na wašim swjedženju wobdželić. Nadžijamy so na zasowidženje přichodne lěto pola nas. Bóh zohnuj was!

Wolf-Dieter Haardt, farar

Trudla Malinkowa Serbscy ewangelscy fararjo w USA

(pokročowanje)

20.2.1886 rozprawjeja Serbske Nowiny wo zhromadžiznje Choćebuskeje serbskeje wosady pod wyšim fararjom Bronišom. Hósć na schadžowanju bě **duchowny Schlümbach** z Texasa, kotryž pječa w swojej wosadze jendželse, němsce a tež serbsce přěduje, dokelž ma tójšto serbskich wosadnych na starosci. Dokelž so mjeno wosady njepoda, je ćežko posudžować, hać móhła powěsć wěrna być.

W nastawku wo smjerci Drjenowskeho wučerja Běgarja spomni Bramborski Casnik 9.10.1913 tež na jeho synow, wot korychž su třo fararjo, dwaj w domiznje, třeći w Americe. Wo ameriskim **fararju Běgarju** so bohužel dokladniše powěsće njepodawaja. Jeho bratraj pak staj so wobaj w swojim zastojnstwje a w Mašicy Serbskeje za Delnich Serbow přócowaľoj.

Na dalšeho delnjoserbskeho fararja w USA nas skónčnje pokaza Mato Kosyk. Wón bě swoje wupućowanje lěta 1883 derje z tym přihotował, zo je nawjazał zwiski z **fararjom w New Yorku**, kiž pochadžeše z wjeski blisko Smogorjowa. Mjeno tutého duchowneho wosta dotal njewuslědžene, tež Frido Měťšk w swojej biografiji „Mato Kosyk“ je njemóže podać. Dokelž je prawděpodobnje wony Newyorkski farar Kosykej doporučił studij na Missouriřiskim seminarje w Springfield, Illinois,

směmy za to měć, zo steješe w službje Missouri synody.

Zjimanje

Překwapjaca je wulka ličba serbskich ewangelskich duchownych w USA. Prawdžepodobnje naš přehlad ani dospolny njeje. Wuwostajili su so tež fararjo – a jich ličba wučinja wjacore džesatki –, kiž jako džěći abo dalši potomnicy serbskich wupućowarjow so stachu z duchownymi, kotřiž pak hižo serbsćinu při džěle njeanaľowachu.

Nadpadne je, zo su wšitcy hać na jedne wuwzawče hakle w Americe teologiju studowali. Jan Kilian bě jenički Serb, kiž je jako duchowny wupućował do USA. Wšitcy tamni woteńdžechu z Łužicy bjez wyšeho kubľanja. Čehodla?

Běchu to młodži nadarjeni Serbja, kiž ćujachu so powoľani do duchowneho skutkowanja. Dokelž zwjetša z jednorych serbskich wjesnych swojbow pochadžachu, njemóžachu wopytać gymnazija studować na uniwersiće. Wjele lět trajace kubľanje prosće njemóžachu zapłaćić. Z tym njemějachu žanu móžnosć, so pozběhnyć z niskeho socialneho stawa do lepšich wobstojnosćow. Němska žanu powoľansku perspektiwu njeskićeše – ale Amerika bě kraj bjezkónčnych móžnosćow.

Jeniče za morjom móžachu sej tući młodži Serbja swoj po-

wołanski són spjelnić. Studij teologije w USA bě chwatny a krótki a nježadaše sej ani wotzamknjene gymnazialne wukublanje. Prawdžepodobnje studenća tež za njón płaćić njetrjebachu. Štóz bě trochu nadarjeny, móžeše potajkim hižo za krótki čas być hotowy wosadny farar.

Z tym pak bě ameriskim serbskim fararjam tež nawrót do Łužicy njemóžny. Zwjeršnje teologiske kublanje w USA so njemóžeše runać z dołholétnym němskim uniwersitnym studijom a so tuž wot němskich cyrkwjow njeprípóznawaše. By-li štó so chcył nawróćić, by dyrbjal swoje ameriske farske město zaměnić z kajkimžkuli wšédnym džěłom w Němskej. Štó pak chcyše tajki socialny spad na so wzać? Ani Mato Kosyk při wšej lubosći za Serbow njebě k tomu zwólniwy.

Swojeje chudoby dla woteńdžechu młodzi Serbja do USA, zo móhli być z fararjami - w samsnym času, hdyž bě we Łužicy hižo wulki njedostatk na serbskich duchownych. Mnohe serbske fary dyrbjachu so z Němcami wobsadzić, a wosadni, kiž zdžěla ani němčinu tak daleko njewobknježichu, zo móhli předowanje scěhować, pod tym cerpjachu.

Zo by so tuta nuza přewinyła, založi so 1880 Towarstwo pomocy za studowacych Serbow, kiž wukublanje chudych Serbow pjenježnje podpěrowaše. Ale wone so přepozdže založi a měješe přesnadne mocy, hač zo móhlo bédny staw zasadnje polěpsić. Dale a wjac serbskich wosadow dyrbeješe so z němskimi fararjami spokojić. Za mały serbski lud bě wulka škoda, zo je telko nadarjenych Serbow socialneho postupa dla wotešlo do cuzby, město zo bychu swoje mocy wěnowali potřebnej domiznje.

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. - Ludowe nakładnistwo Domowina tzwr, Sukełnska 27, 02625 Budyšin. Redaktor a skazanki: sup. Siegfried Albert, Serbski kěrchow, 02625 Budyšin, tel. 42201. - Sadžba: Serbske Nowiny Budyšin, čísč. Serbska čísčernja tzwr w Budyšinje. - Wuchadza jónkróc za měsac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Nr. 30 000 110, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 850 549 62

Powěsće

Nowinarska rozmohwa w Dešnje

Na nowinarsku rozmohwu do Dešna je dnja 22. septembra přeprošyło Spěchowanske towarstwo za serbsku rěč w cyrkwi. Čehodla runje do tuteje wsy? Delnjoserbska rěč je so w tutej cyrkwi najdlěje w Delnej Łužicy pěstowała. W l. 1941 bu farar Šwjela z Dešna wupokazany.

Po krótkim wobhladanju cyrkwe z příkladnym serbskim wuhotowanjom wjedžeše so rozmohwa we wosadnej rumnosći dale. Na prašenje žurnalistow, čehodla njejsu so po 2. swětowej wójnje serbske kemše wobnowili, wotmołwi Reinhard Richter, farar na wotp., zo staraše so cyrkej w tutym času předewšěm wo němskich wusydlencow. Pozdžišo, tak Werner Měškank, zadžěwaše cyrkej husto z wotmyslenjom serbskemu žiwjenju. Serbja sami pak njejsu došć wo swoje prawa wojowali.

Serbske nabožne žiwjenje w Delnej Łužicy zložuje so džens předewšěm na w.l. 1987 wobnowjene serbske kemše, šěsć do wosom wob lěto. Próstwu towarstwa, za jich rozšěrjenje přistajić serbskeho fararja, je cyrkej wotpokazała.

Towarstwo chce w přichodže wosebje spěchować wudawanje serbskeje cyrkwinskeje literatury a přepytować serbske cyrkwinske stawizny. Zo by za to zajim był, wobswědći, zo wobdžěluje so na serbskich kemšach mjez 50 do 170 kemšerjow, a to nic jenož starša generacija, ale tež srjedzna a mloda. Štóz chce towarstwu přistupić abo jeho džěło podpěrać, njech so wobroći na jeho předsydstwo, Kirchliches Verwaltungsamt, 03046 Cottbus, Gertraudenstr. 1. Towarstwo pyta nimo sobustawow tež sponsorow.

Po NC

Wěrju, zo móže Bóh ze wšitkeho, tež z najhóršeho, dobre nastać dać. Za to trjeba čłowjekow, kotrymž služa wšě wěcy k lěpsěmu.
Dietrich Bonhoeffer

Klětno. W tutej wjesce w serbskej holi přepoda so 9. septembra nowy džěcacy dom z 80 městnami swojemu zaměrej. Sakski ministerski předsyda, prof. dr. Kurt Biedenkopf, přetriha wosobinsce w přítomnosći mnohich wjesnjawanow, džěći a hosći bančik. Farar Steffen Kroll postrowi w mjenje Klětnjanskeje ewangelskeje wosady z psalmowymi słowami „Džěći su dar Boži“ přítomnych E.B.

Přeprošujemy

- 06.11 - Dopředposlednja njeđzela w cyrkwiskim lěće**
10.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michalskej (sup. Albert)
 w samsnym času Boža služba za džěći
13.30 hodž. kemše w Budestecach (sup. Albert)
- 13.11. - Předposlednja njeđzela w cyrkwiskim lěće**
8.30 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (farar Malink)
9.30 hodž. kemše w Slepom (sup. Albert)
11.45 hodž. nutrnosć w rozhłosu (sup. Albert)
- 23.11. - srjeda**
14.30 hodž. wosadne popođnjo we Wochozach (sup. Albert)
- 27.11. - 1. njeđzela w adwence**
11.45 hodž. nutrnosć w rozhłosu (farar Malink)
15.00 hodž. wosadne popođnjo we Łazu (sup. Albert)
- 03.12. - sobota**
15.45 hodž. ekumeniska nutrnosć w Drježdžanach w cyrkwi swj. Jozefa (Rehefeldska 61)
 po tym wosadne popođnjo (Wurzenska 11-15) (sup. Albert)
- 04.12. - 2. njeđzela w adwence**
10.00 hodž. kemše w Budyšinje w Michalskej (sup. Albert)
 w samsnym času Boža služba za džěći
13.30 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (sup. Albert)